

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

ANTÓNIO LOBO ANTUNES

Inima inimii

Cronici

Selecție, traducere din portugheză,
prefață și note de
DINU FLĂMÂND

HUMANITAS
fiction

Redactor: Denisa Comănescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Iuliana Glăvan
DTP: Andreea Dobreci, Carmen Petrescu

Tipărit la Fedprint

ANTÓNIO LOBO ANTUNES

LIVRO DE CRÓNICAS

© António Lobo Antunes, 1998

All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2014,
pentru prezenta versiune românească

ISBN 978-973-689-780-1

Descrierea CIP este disponibilă
la Biblioteca Națională a României.

EDITURA HUMANITAS FICTION

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

Elogiul mahalalei

M-am născut într-o mahala a Lisabonei, la Benfica, pe atunci o strânsură de mici gospodării, despărțite de străduțe înguste, cu case scunde, loc unde le auzeam seara pe toate mamele țipând

— Viiiiiictor

o strigare care plecând din strada Ernesto da Silva, atinge berzele

cocoțate pe vârfurile celor mai semeți arbori și îneca păunii în lacul de sub plopi. Am crescut în preajma micului castel de la Portas care ne separa de Venda Nova și de Drumul Militar, într-un ținut ale cărui posturi de frontieră erau drogheria domnului Jardim, băcănia Chelului, patiseria domnului Madureira și merceria havaneză a domnului Silvino, iar după-amiezile îmi plăcea să lălăi prin atelierul de cizmărie al domnului Florindo, care pingelea pantofi într-o odaie întunecată înconjurat de câțiva orbi așezați pe taburete, toți îmbibați cu un amestec de miros de piele și de mizerie ce-mi rămâne în amintire, singurul miros de sfințenie cunoscut de mine. Doamna Maria Salgado, mică, negricioasă, îmbrăcată mereu în doliu, transporta Sfânta Familie într-o cutie mică, din casă în casă, iar bunicii mei duceau și păstrau în salon aceste trei figurine din teracotă, timp de cincisprezece zile, sub un clopot de sticlă ce se aburea, în jurul căruia servitoarele puneau lumânări aprinse. Am crescut alături de domnul Paulo, cel care repara cu sfori

și bucăți de trestie aripile vrăbiilor, și alături de familia Ferra-o-Bico, a cărei mătușă fugise cu un țigan și știa să citească pe plajă liniile din palmele oamenilor, îmbrăcată și ea de sus până jos în negru ca văduva unui marinar niciodată revenit la țarm. Prietenii mei purtau nume teribile

(Lafayette, Jaurès)

și locuiau prin camere de subsol care aveau pietre de caldarâm în loc de ferestre, înlăuntrul lor puteau fi văzute uriașe aparate de radio, oale cu tufe de busuioc plantate în ele și tot felul de cumetre încălțate în șoșoni. Câinele de la boiangerie inflama cu lătratul lui fosforescent nopțile de iulie, iar când polenul salcânilor ploua peste pleoapele mele, îndrăgostit nebun cum eram de femeia lui Sandokan, mă transformam într-un soi de inorog cu bucle prin latrinele de la școală, în vreme ce brigadierul Maia, cu bereta lui bască, cobora la Taverna Oaselor gesticulând și blestemând regimul. Când pe la treisprezece ani m-am dus să-mi încerc șansele la hockey pe gheață la clubul de fotbal Benfica, portarul echipei, împlătoșat ca un baron medieval, m-a arătat cu degetul colegilor săi mirați

— Tatăl blonziului ăsta e doctor

ceea ce a fost de îndată pentru mine cel dintâi titlu de glorie sportivă, dar și prima mea responsabilitate tenebroasă, pentru că antrenorul, pipăindu-mi mușchii din ochi, m-a prevenit cu un aer îndoielnic

— O să vedem de ce ești în stare blonziule că taică-tu pe teren era mai degrabă bătauș.

Proprietarul farmaciei União se juca cu bastonul, nevasta proprietarului farmaciei Marques era o grecoaică somptuoasă cu buci de amforă și ochi arzători, care mă făcea să uit de femeia lui Sandokan când o întâlneam duminica pe drumul spre biserică, al cărei clopotar purta numele Zé Martelo¹

---

¹ José „Ciocanul“, fiindcă „bătea“ melodia în clopotele mici ale bisericii, carillonul.

și bătea aria „Papagalul blond“ în timpul slujbei de Înălțare la prânz în locul ariei obligatorii „Pe treisprezece mai“, și avea o agenție mortuară cu un prospect-reclamă ce zicea așa: „De ce Excelența Voastră se încăpățânează să trăiască dacă știe că pentru doar o sută de escudos ar putea avea o frumoasă înmormântare?“, iar eu făceam versuri între două partide de hockey, fumam pe ascuns, o jumătate din mine se dădea în vânt după Jesus Correia, cealaltă jumătate după Camões, și eram indecent de fericit.

Azi, dacă mă duc la Benfica, nu mai găsesc Benfica. Păunii au amuțit, nu se mai vede nici o barză pe palmierii de la Correios.

(palmierii de la Correios nu mai există nici ei iar proprietatea Lobo Antunes a fost vândută)

domnul Silvino, domnul Florindo și domnul Jardim au murit, în locul caselor au fost ridicate imobile, dar eu bănuiesc că sub aceste edificii cu cinci și șase și șapte și opt și nouă etaje, într-un punct oarecare sub acele balcoane și sub acele sucursale de bănci, domnul Paulo încă repară, cu sfori și bucăți de trestie, aripile vrăbiilor, că doamna Maria Salgado încă mai transportă de la o casă la alta Sfânta Familie sub clopotul ei de sticlă aburit, că Lafayette și Jaurés încă mai joacă arșice, pe străduța Calçada do Tojal, care e flancată de cumetre în șoșoni și de oale unde cresc tufe de busuioc. Nu mai există nici păuni, nici berze, însă salcâmul părinților mei, încăpățânat, încă mai rezistă. Poate că numai acest salcâm rezistă, singurul lucru rămas din vremea aceea, cum e catargul unei corăbii ce se scufundă despicând valurile. Acest salcâm mi-e destul. Dughenele și scuarurile au dispărut, nimeni nu mai bate aria „Papagalul blond“, dar salcâmul rezistă. Rezistă. Știu că dacă aș închide ochii și mi-aș lipi urechea de trunchiul lui, aș auzi vocea mamei mele strigându-mă

— Antóóóóóóónio

iar un țânc blonziu ar traversa grădina, cu un sac de bile umflându-i buzunarul, ar trece prin mine fără să mă vadă, și ar dispărea sus, în cameră, imaginându-și că cel puțin femeia lui Sandokan nu l-ar obliga niciodată să mănânce nici piure de cartofi și nici supă de gulii când vine supliciul statului la masă.

Inima inimii

Romanul pe care visam eu să-l scriu trebuia să fie una dintre acele cărți unde, așa cum se întâmplă în stadiul ultim al înțelepciunii chineze, toate paginile ar deveni niște oglinzi; iar prin ele s-ar putea zări nu doar cititorul însuși și prezentul locuit de el ci, deopotrivă, trecutul și viitorul, visele, catastrofele, dorințele și amintirile noastre. O poveste în care eu însumi, în timp ce aş răsfoi-o cu intenția de a o corecta, înarmat cu un creion roșu care să facă intransigent tot felul de modificări, aş putea deodată să-l zăresc, tolănit pe un paragraf de parcă ar sta cocoțat pe unul din zidurile de la ferma bunicului meu salutându-mă cu bucurie, pe băiatul rândușului care mă învăța cum să pun lațurile de prins păsări sau cum să fur smochine din livada vecinului și care va fi ajuns astăzi unul dintre acei bărbați care bat tablă pe case locuind undeva la etajul al doilea într-un bloc din Alverca, acolo unde nu mai e pic de spațiu nici pentru berzele din Benfica, nici pentru arborii din păduri, nici pentru acea dimensiune religioasă, învăluitoare, aurorală, dintre cer și pământ, în care portocalii respiră blând și unde peștii din bazine intră și ies din trupul nostru prin porii pielii. Și nu l-aș fi întâlnit doar pe fiul rândușului: ar fi venit și muzica de pian de la Vila Ventura unde trăiau două bătrâne fete urâte pe care Chopin le transfigura, îmblânzindu-le privirile până le infuza acea tandrețe insuportabil de frumoasă de la animalele bolnave ce ne

vorbesc într-o limbă la care odată cu lenta noastră îmbătrânire devenim prea surzi ca să o mai înțelegem, opaci la angelica situație a infirmilor, la cea a orfanilor sau a femeilor măritate, singurele ființe după știința mea în stare să zboare pe deasupra misterului lucrurilor.

În romanul cu pagini de oglinzi pe care mi-ar fi plăcut să-l scriu, în colțul unui capitol aș fi dat și peste anii petrecuți de mine la Nelas, cu terenurile de tenis, cu Serra de Estrela smălțată de lumini, cu acea ramură de castan ce mă înspăimânta când bătea în lucarna insomniei mele, cu Dona Irene care cânta la harfă atingând corzile cu turturelele degetelor ei experte, cu dama văduvă tronând în vârful scării ca un buddha superumflat și cu vărul holtei bătrân aplecat peste pâlnia telefonului în care șușotea cu un aer țanțos

— Să-mi trimiteți domnule Borges o juma de kil de carne de pe crupă.

Iar cum paginile urmau să fie niște oglinzi eu urma să-mi văd în ele chipul meu de acum, împreună cu toate înfățișările mele de până acum repertoriate în albumul meu de bebeluș care încă mai conține, mumificată ca smocul de păr al unei fantome, o buclă din părul copilului care am fost și e astăzi mort, dar care de la distanță de secole se uită spre mine cu o neîncredere acuzatoare, buclă de păr pe care ezit să o ating de teamă să nu se facă praf asemeni coronițelor din flori de portocal ale bătrânelor foste tinere abia măritate, căci dacă s-ar face pulbere ar dispărea atunci și cel care am fost eu împreună cu cei pe care i-am iubit cu o patimă fără egal, adică pe bunicul din partea tatălui, pe bunica din partea mamei, pe Flash Gordon, pe domnișoara cu gene lungi care o întruchipa pe Sfânta Fecioară în scena cu personaje vii de la biserică înfățișând Nașterea Domnului, pe Sandokan și pe căpitanul Haddock.

Iar cum paginile urmau să fie de oglinzi ea urma să devină o carte complicată și tulburătoare de felul acelor case din zona Beira în septembrie, cu vânt suflând prin pădu-

rea de pini a lui Zé Rebelo, cu primele ploii plesnind în zidurile de granit, cu mama care își încrunta sprâncenele, ducându-și mâna pâlnie la ureche, întrebând aproape în șipăt

— Ce anume?

și refugiat într-un colț al salonului, acolo unde nimeni nu ar fi putut să audă șușotelile lui de seducător, vărul holtei bătrân ciripind cu ochii închiși la telefon, masculin, încăpățânat și irezistibil

— Poate mai bine trimiteți domnule Borges un kilogram de coaste nu carne de pe crupă.

Iar cum paginile urmau să fie oglinzi aș fi văzut în ele anii mei din perioada când eram copil în corul bisericii, cu acea coregrafie hipnotică a slujbelor, cu lugubra rânduială a procesiunii, cu frica de un Dumnezeu atotputernic care mă spiona, ascuns nu se știe unde, așteptând să mă prindă cu o minciună, cu vreun cuvânt urât, în vreme ce degetele mele vârâte în buzunarele pantalonilor se lăsau ademenite de unele mișcări păcătoase, iar apoi să mă trimită cât ai clipi într-un univers ce părea o bucătărie prăfuită și ruginită, plină cu tot felul de oale în care fierbeau tot felul de zemuri de varză și pe unde roboteau nenumărate servitoare cu pulpe fosforescente și tălpi despicate în două ca la țapi, nerăbdătoare să mă înșface ca să mă arunce pe veci în acele căldări ce dădeau în clocot. Preoții, cu chipuri de ceară ca ale femeilor, care veneau să mănânce în fiecare sâmbătă invitați de bunicii mei, transformau acea masă de prânz într-o solemnă sacralizare, în timpul căreia rața cu orez dobânda o vâscozitate liturgică subliniată și de accentul nordic și de un puternic damf de vin sfințit. Iar în vremea asta, indiferent la prezența preoților, a Diavolului, a Infernului, cu mișcări mătăsoase, cu chipul în penumbră ca Humphrey Bogart și cu pălăria trasă pe ochi, incantatoriu, magnific, afumat, verișorul holtei bătrân, cu buzele aproape lipite de pâlnia telefonului, se resemna pe un ton plângăreț de om leșinat

Cuprins

O lecție de proză	5
Elogiul mahalalei	11
Inima inimii	15
Moartea mea	19
Ieri, la trei și jumătate după-amiază	22
Sonetele pentru Cristos	25
Salonul cărții	28
Paradisul	32
Oamenii mari	35
Duminicile mele	38
<i>Ma petite existence</i>	41
Cronică scrisă cu voce tare cum te plimbi la întâmplare	45
Surdul	49
Înotătorul olimpic și Migdala	52
Marele Barrigana	55
Amintiri din casa galbenă	59
Sărântocii	63
Existența lui Dumnezeu	66
Plaja Merilor	70
Sigur că îți mai amintești de mine	73
Umbre de regi bârboși	76
Manual de folosință	79
Edgar, iubirea mea	82
Sfârșitul lumii	86
Teoria și practica duminicilor	90
Singurătatea femeilor divorțate	94

Sunt mai tânăr decât tatăl dumitale cu șase luni	97
Marele om	101
Chopin e un pui de găină	105
În ceea ce te privește	108
Structura fulgilor de zăpadă	111
Preria eternelor vânători	114
Crisalida și eu	117
Computerele și eu	120
Ultimul truc al tatălui meu	123
Cronică de Crăciun	127
Locotenent-colonelul și Crăciunul	131
Cuvintele încrucișate din ziar	135
Social-democrația, cauză de divorț	138
Lucruri de-ale vieții	141
António João Miguel Nuno Manuel	145
Vechi umbre aleatorii	148
Două mici cronici	
Ca și noi	152
Scrisori către unchiul meu João Maria	153
Muzeele	156
Cronică în vreme de post	159
Militarii	163
Buteliile de gaz și eu	167
Vin imediat	170
Campionul	173
Scrisoare deschisă către Tarzan Taborda	176
O scrisoare pentru Campo de Ourique	179
Consecința semafoarelor	182
A dormi însoțit	184